
Nezavádět zápisné je pořád dobrá varianta

Nezavádět zápisné je pořád dobrá varianta

PRAVO

26.10.2012 Právo Strana 12 Studoviny.cz, autor: Jiří Mach

REKTOR UNIVERZITY KARLOVY A ŠÉF KONFERENCE REKTORŮ VÁCLAV HAMPL:

* UK navrhovala před lety zápisné ve výši 6000 ročně. Jak se nyní na zpoplatnění školství díváte?

Náš návrh byl výsledkem intenzivní debaty, která proběhla před třemi lety na půdě univerzity. Byla to reakce na tehdy existující návrhy na zavedení odloženého školného, které nám připadaly a pořád připadají po mnoha stránkách špatné. Náš tehdejší konsenzus byl, že pokud by byla politická vůle zvýšit spoluúčast studentů na financování jejich studia, tak něco jako zápisné by byla nejlepší forma.

* Když jste se dostali k částce 6000 na dřevo, co vše jste brali v potaz? Je tady i studie UK, která od jakéhokoli poplatku odrazuje...

Nezavádět vůbec žádné nové poplatky je pořád velmi dobrá varianta. Je to ale primárně politické rozhodnutí, a pokud existuje politické úsilí to udělat, tak se pojďme bavit, jak to dělat s co nejmenšími škodami a s největšími benefity. Pro úplnost, tehdy jsme nevymysleli šest tisíc, ale spíš se naše úvahy odvíjely od částky 1600 korun, což je zákonem daná sazba sociálního stipendia pro VŠ. Navrhovali jsme, že roční zápisné by mohlo být až trojnásobek této měsíční částky.

* Mělo by být zápisné zavedeno pro všechny studenty, nebo jen pro prváky?

Obojí má pro a proti. Pokud by bylo zavedeno jenom pro prváky, tak to vytváří situaci dvou kategorií studentů. To úplně zdravé není. Na druhou stranu jsou odborné právní názory, které zpochybňují, že to lze zavést najednou i pro studenty, kteří už za určených podmínek studují.

* Budou studenti díky zápisnému motivovanější?

Léta učím mediky v češtině „zadarmo“ a souběžně totéž v angličtině studenty, kteří za to platí poměrně velké peníze, a nemám pocit, že bych si mezi nimi všiml nějakých dramatických rozdílů v motivovanosti ke studiu.

* Po zavedení školného se v zahraničí často snížily výdaje na školy. Existuje proti tomu nějaká pojistka?

Po mnoho let je konzistentním, jednotným stanoviskem rektorů, že primární podmínkou souhlasu se zpoplatněním studia je, že to nebude na úkor veřejného financování. Jsme v situaci, kdy veřejné financování jde několik let dolů, a teď má přijít zápisné. Těžko ho v této situaci interpretovat jinak než jako záplatu na klesající veřejné financování.

* Jak byste zápisné použili?

Univerzitě peníze chybí na několika frontách. I když většina našich prostředků jde na platy, nemáme dost na to, abychom dobře zaplatili kvalitní lidi. Dále nám dramaticky chybí peníze na špičkové přístrojové vybavení. A vůbec nejhorší je situace s financováním investičních akcí. Mimopražské školy na to čerpají značné prostředky z evropských fondů, ale pražské VŠ jsou z této možnosti administrativně skoro úplně vyloučeny a neexistuje za to náhrada.

* Jak je ještě UK znevýhodněna tím, že nemůže čerpat z fondů EU?

Už před řadou let jsme tušili, že to bude hodně zásadní problém, a čím dál víc je jasné, že to skoro hrozí katastrofou. V Praze je 40 % vysokoškolských studentů a dvě třetiny celkového vědeckého výkonu ČR, z toho přes 60 % vytvářejí pražské VŠ. Přitom v uplynulých letech dorazilo na české VŠ nějakých 44 miliard ze strukturálních fondů EU, z toho na pražské školy jen tři! Ze strany státu není snaha to nějakým přiměřeným způsobem kompenzovat. Navíc obrovské stavby, které se mimo Prahu ze strukturálních fondů staví, budou potřebovat provozní peníze a ty už budou ze státního

rozpočtu, tzn. z té částky, která se dneska v řadě případů alespoň nějak rozděluje kvalitativními kritérii podle toho, kde se dělá dobrá věda, kde je hodně studentů a kvalitní výuka. Takže Praha na tom bude bita dvakrát. Jednak zastaráváním a absencí péče o pražské infrastruktury a ještě spolupodílem na financování provozu těch mimopražských.

* Máte jasnou představu, jak by se univerzity měly reformovat?

Představ máme celou řadu. Je třeba ale říct jednu věc, relativně triviální, ale klíčovou – hlavních témat, která potřebujeme změnit, je poměrně málo a je na nich docela shoda. Problém ale může začít, když se začneme bavit, jak přesně změnit konkrétní parametry.

* Co vás zaujalo v projevu premiéra Nečase při zahájení akademického roku?

Že poměrně silněji než pan ministr se zase vrací k problematice správních rad jakožto klíčového aspektu reformy vysokých škol. Uvidíme, co tato rétorika fakticky v sobě ponese.

* Je změna fungování rad VŠ vůbec téma pro reformu?

Podle mě jistě ne to nejdůležitější. Nejlepší by bylo si v klidu a otevřeně nad tím sednout, probrat pro a proti u různých variant a vidět, kam nás debata dovede. Osobně si myslím, že nějaké – spíše drobnější – modifikace systému řízení by asi na místě byly. Velmi bych se divil, kdybychom došli k rozumné míře konsenzu na zcela zásadních změnách.

* Jaká jsou nejcitlivější témata?

Problematika řízení, tak aby zůstal zachován princip institucionální autonomie, je rozhodně velmi citlivé téma. Osobně mám starost o problematiku profesorských řízení. Spíše bych se snažil napravit jeho nedokonalosti, než ho celý nahradil něčím úplně jiným, což je jeden ze směrů, o kterém se vážně uvažuje. Otázka zápisného je samozřejmě značně výbušná.

* Hovoří se o posilování technických oborů na úkor humanitních. Může dojít i na rušení humanitních kateder?

Tento vážný problém se týká nejen technických, ale obecně přírodovědních oborů: matematiky, fyziky, biologie, chemie. Všechny se více nebo méně potýkají s tím, že o ně není až takový zájem jako o některé humanitní obory. Jsem ale pevně přesvědčen, že je to ve skutečnosti především problém nižších stupňů školství – toho, jak jsou na středních školách lidé připraveni a namotivováni pro studium těchto oborů. Začít zkoušet napravit tento problém na úrovni VŠ tím, že bychom zavírali humanitní katedry, je cesta do pekel, protože lidi kvůli tomu stejně nepůjdou studovat to, co studovat nechtějí, co neodpovídá jejich talentu nebo na co si netroufají. Představa, že někdo děkuje bohu, že ještě nebyla obnovena povinná maturita z matematiky, jakžtakž absolvuje střední školu se strašnými známkami z matematiky a fyziky a že ho administrativními kroky donutíme, aby šel studovat jaderné inženýrství, je absurdní nesmysl.

* Jedním zdrojem sporů je financování vědy, jaké jsou hlavní problémy?

Tato záležitost je momentálně v dost zvláštním stavu. Na jedné straně platí nedávno důkladně novelizovaný zákon č. 130/2002 Sb. o veřejné podpoře vědy, který dosti detailně určuje, jak má být státní rozpočet pro oblast výzkumu připraven. Na druhou stranu jeho principy jsou některými významnými aktéry dlouhodobě odmítány. Výsledkem je bohužel značná míra finanční nejistoty pro jednotlivé výzkumné organizace, tedy zejména VŠ (moc se neví, že podle mezinárodně respektovaných zdrojů dnes vzniká více než 65 % výsledků základního výzkumu v ČR na veřejných vysokých školách). VŠ považují za potřebné určovat financování výzkumných organizací jednoznačným transparentním mechanismem, který by podporoval a stimuloval výkonnost a kvalitu na základě doložitelných dosavadních relevantních výsledků. Rozpočet na rok 2013 na vědu ale toto nespĺňuje. My nevíme, jak konkrétně ke svému návrhu rozpočtu na vědu pro rok 2013 Rada pro výzkum, vývoj a inovace dospěla. Přesněji řečeno, víme, že nejprve spočetla, jak by peníze měly být rozděleny na základě výsledků, a následně se za zavřenými dveřmi dohodla, že je fakticky rozdělí jinak. Proč zrovna tak, to nevíme.